Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) MAŁA POHULANKA 10—7.

Nr. Wilno, dnia 11 stycznia 1935 r. 1202.

Treść numeru:

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a.

S t o s u n k i l i t e w s k o n i e m i e c k i e w u j ę c i u "B e r l i n e r T a g e b l a t t". Prasa kowieńska /z 9. I.1935/:"Berliner Tageblatt", komentując mowę ministra Lozoraitisa, wygłoszoną na zjeździe narodowców, pisze:"Interpretacja lit. ministra Spraw Zagr. naprężenia stosunków litewsko-niemieckich jest dziwna, chociażby dlatego, że minister uważa trwający obecnie proces za sprawę przesądzoną sprzecznie z wynikami przewodu sądowego. Jakie nastawienie zawierają słowa ministra najdobitniej widać z jego oświadczenia, iż "na litewskiem terytorjum", w tym wypadku w Kraju Kłajpedzkim, jest tylko "niewielka ilość mieszkańców pochodzenia niemieckiego". Wystarczy przypomnieć, iż pierwsze wybory dały 46 tys. głosów kłajpedzianom i mniej, niż 4 tys. głosów Litwinom. Takiemi dowodami może być tylko zamurowana droga do naprawy stosunków".

N i e m i e c k a k s i ą ż k a o L i t w i n a c h. "Diena" Nr.1 /I.1935/:W tych dniach ukazała się w Niemczech książka p.t. "Samowola litewska w Kłajpedzie". Autor tej książki twierdzi, że Litwini przygotowują się do "Drang nach Westen". W związku z tem autor zachęca Niemców do zastosowania wszelkich środków obronnych.

B ł o g o s ł a w i e ń s t w o p a p i e s k i e d l a L i t w y. "Liet.Aidas" Nr.7 /I.1935/:Z okazji Nowego Roku przedstawiciel litewski przy Watykanie p.K.Graužinis przyjęty został na prywatnej audjencji przez Papieża. Papież udzielił całemu Narodowi Litewskiemu błogosławieństwa.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a.

D o k o ł a m o w y m i n. L o z o r a i t i s a. "Jaunakas Zinas" /z 7.I.1935/ zamieszczają korespondencję swego współpracownika w Kownie, w której pisze on, co następuje: Litewskie sfery polityczne, komentując mowę min.Lozoraitisa, uważają za najważniejszą jej część ustęp odnoszący się do stosunków polsko-litewskich. Wyrażone przez Lozoraitisa myśli wiążą się z niedawną podróżą leadera tautininków /ks.Mironasa, przyp.tłum./do Warszawy. Oświadczenie ministra Lozoraitisa każe się domyślać, że sprawa stosunków między obu państwami może się stać znowu aktualna.

S p r a w a r e f o r m y s z k o l n i c t w a. Radjo Kowieńskie /z 10.I.1935/:Współpracownik "Liet.Aidasa" odbył rozmowę z ministrem Oświaty Tonkunasem w sprawie reformy szkolnictwa. Z rozmowy wynika, że reforma szkolnictwa zostanie podjęta w przyszłym roku szkolnym. Szkoły powszechne będą liczyły po 6 oddziałów, zaś gimnazja po 6 klas. Programy wszystkich gimnazjów zostaną uzgodnione. Ponadto zostaną założone dwa instytuty nauczycielskie, do których się będzie przyjmowało abiturjentów gimnazjalnych i w których będzie się wykładało tylko przedmioty pedagogiczne.

G o s p o d a r c z a s y t u a c j a L i t w y w u j ę c i u "T i l s i t e r Z t g." Radjo Kowieńskie /z 10.I.1935/:"Tilsiter Ztg." zamieszcza cały szereg artykułów malujących gospodarczą sytuację Litwy, jako katastrofalną ze względu na niesłychany spadek cen na produkty rolne. "Liet.Aidas" i "Rytas" zaprzeczają jednak informacjom pisma niemieckiego.

U n i e w a ż n i e n i e w y b o r ó w d o s a m o r z ą d u s z a w e l s k i e g o. Radjo Kowieńskie /z 10.I.1935/:Trybunał Najwyższy unieważnił wybory do samorządu szawelskiego. W związku z tem zostały rozpisane nowe wybory.

R o z p a t r y w a n i e n o w y c h u s t a w. Prasa kowieńska /z 9.I.1935/:Do Gabinetu Ministrów zostały wniesione dla rozpatrzenia trzy nowe ustawy: 1/o wyborach do Izby Rolniczej, 2/o zwalczaniu chorób wenerycznych, 3/o nadzorze i działalności szpitali.

K r y t y k a k s i ą ż k i p r o f. K r e v e-M i c k i e w i c z a. "Liet.Aidas" Nr.7 /I.1935/ zamieszcza artykuł niejakiego Alantasa, który ostro krytykuje wydaną niedawno książkę prof.Kreve-Mickiewicza p.t. "Przysłowia". Zdaniem autora artykułu, książka mająca zawierać przysłowia ludowe, przesycona jest pornografją i z tego względu winna być zakazana w sprzedaży.

L i c z b a u c z n i ó w w s z k o ł a c h r o l n i c z y c h. "Liet.Aidas" Nr.7 /I.1935/:Według danych Wydz.Oświatowego M.Rolnictwa w 1934/35 roku szkolnym w niższych i średnich szkołach rolniczych uczy się ogółem 1250 uczniów.

S p r a w a r e o r g a n i z a c j i R a d j a K o w i e ń s k i e g o ."Liet.Aidas" Nr.7 /I.1935/:8 stycznia odbyła się w zarządzie Poczt w Kownie narada w sprawie reorganizacji Radja Kowieńskiego. Obecnie Radjo należy do M.Oświaty, zaś sama radjostacja do M.Komunikacji. W wyniku narady powzięto wniosek, że dla sprawniejszego działania należy przekazać całą instytucję Radja jednemu Ministerstwu.

Z ł o t a k s i ę g a W i l . F u n d u s z u Ż e l a z n e g o. "Rytas" Nr.7 /I.1935/:W tych dniach ukazała się w druku złota księga Wileńskiego Funduszu Żelaznego, zawierająca szereg rozdziałów poświęconych różnym litewskim działaczom i organizacjom.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

M i n i s t e r S p r . W e w n . R u s t e j k a o s t o s u n k u L i t w i n ó w d o Ż y d ó w ."Ostsee-Beobachter" Nr.7 /I.1935/:Minister S.Wewn. płk.Rustejka udzielił przedstawicielowi żydowskiej agencji telegraficznej /ITA/ wywiadu, w którym oświadczył, że stosunki między Litwinami a Żydami są tradycyjnie przyjazne. Jakiekolwiek nieporozumienia stara się rząd w zarodku stłumić. Tarcia, jakie powstają wskutek przenikania Litwinów do różnych gałęzi życia gospodarczego i oporu Żydów, nie noszą ostrego charakteru. Ujemnie na stosunki litewsko-żydowskie działa przywiązanie pewnych sfer żydowskiej inteligencji do rosyjskiej kultury i języka. Jednak od pewnego czasu dają się zauważyć wysiłki społeczeństwa żydowskiego w kierunku zbliżenia się do kultury litewskiej i nauki litewskiego języka. Tak np. Żydzi niedawno z własnej inicjatywy powołali do życia gimnazjum żydowskie z litewskim językiem wykładowym.

Co się tyczy wypierania Żydów z różnych dziedzin życia gospodarczego, rząd do spraw tych się nie wtrąca. Związek Lit. Kupców, Rzemieślników i Przemysłowców "Verslas" nie korzysta z rządowych subsydjów. Rząd nie może oczywiście utrudniać propagandy litewskiej w kierunku przejmowania przez Litwinów handlu, rzemiosła i t.d. Rząd dba jednak o to, by propaganda ta rozwijała się w ramach ustaw.

Emigrującym do Palestyny Żydom życzy rząd litewski jak najlepszych wyników pracy. Rząd nie przeszkadza wywożeniu przez emigrantów kapitałów do Palestyny.

Co się tyczy skarg spowodu małego dostępu Żydów do uniwersytetu Witolda, oświadczył minister, że w semestrze jesiennym 1934 r. dopuszczono na pierwszy kurs wydziału medycznego 12 Żydów, zaś na drugi kurs tegoż wydziału uczęszczało 7 Żydów. Tych 19 Żydów stanowiło 8% w stosunku do ogólnej liczby 227 studentów. Naogół istnieje tendencja stopniowego corocznego zmniejszania liczby studentów uniwersytetu Witolda.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

D o k o ł a p r o c e s u h i t l e r o w c ó w .Prasa ryska /z 11.I.1935/:Na procesie hitlerowców w Kownie zeznawali w dalszym ciągu świadkowie. Ze względu na chorobę przewodniczącego sądu Leonasa, obrońcy Stankiewicza i 9 oskarżonych, posiedzenie Sądu Wojennego przerwano do 14 stycznia.

F r a k c j a l i t . S e j m i k u k ł a j p e d z k i e g o a d z i a ł a l n o ś ć S e j m i k u .Prasa ryska /z 9.I.1935/: Frakcja litewska Sejmiku złożyła prasie oświadczenie, w którem podając przebieg rokowań z "Landwirtschaftspartei", motywuje swoje niebranie udziału w posiedzeniach Sejmiku tem, iż jest to bezcelowe do czasu aż zostanie zawarte porozumienie zapewniające współpracę.

Frakcja uważa, że lepiej jest poczekać aż druga połowa Sejmiku /niemiecka/ przestanie słuchać podburzań z zagranicy i przekona się, że obrady Sejmiku są możliwe tylko przy dobrej woli do pracy dla dobra kraju i Państwa Litewskiego.

S p r a w a o p t a n t ó w n i e m i e c k i c h ."Liet.Zinios" Nr.7 /I.1935/:Dwie partje optantów niemieckich z Kłajpedy zostało wysłanych do Niemiec w końcu ubiegłego roku. Obecnie ma wyjechać trzecia partja.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

"V i l n i a u s R y t o j u s" o s p r a w a c h p o l i t y c z n y c h w y t a c z a n y c h L i t w i n o m w i l e ń s k i m ."Vil.Ryt." Nr.4 z 12.I.1935 r. Art.p.t."Sprawy polityczne Litwinów". Streszczenie:

W 1934 r. sądy wileńskie rozpatrywały bardzo wiele spraw politycznych Litwinów. Przeważnie oskarżano Litwinów o nielegalne nauczanie dzieci i kolportowanie zakazanej prasy litewskiej.

Najwięcej spraw politycznych rozpatrywano w końcu ubiegłego roku: 1/1 grudnia Wil.Sąd Okręgowy rozpatrywał sprawę Stanisława Grigonisa. Był on oskarżony o nielegalne nauczanie dzieci we wsi Giniunach gm.olkienickiej. Sprawę wytoczył mu przodownik Policji w Olkienikach Wardziński. Starosta ukarał Grigonisa grzywną 100 zł. W sądzie Wardziński nie mógł udowodnić przestępstwa oskarżonego. Okazało się, że Wardziński widział jedynie, jak 15 lutego 1934 r. z domu, w którym mieszka Grigonis wybiegło 5-6 dzieci z książkami, Wardziński nigdy nie przyłapał Grigonisa na nauczaniu, lecz miał tajne wiadomości, że w Giniunach działa nielegalna szkoła litewska.

Grigonis został przez Sąd Okręgowy uniewinniony. 2/4 grudnia Wil. Sąd Apelacyjny rozpatrywał sprawę mieszkańców wsi Dubicze gm. zabłociskiej: Antoniego Szwedasa, Marcina Tamulewicza, Malwiny Jonisówny, Anny Usisowej, Rozalji Namejkowej, Marjanny i Brygidy Namejkówien. Wszyscy oni byli oskarżeni o pobicie 28 i 30 stycznia 1934 r. sekwestratorów i policji. Sąd Okręgowy w Lidzie skazał ich na 6 do 8 miesięcy więzienia. Sąd Apelacyjny niektórych uniewinnił, zaś niektórych skazał na miesiąc aresztu i zawiesił karę na dwa lata. 3/5 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozważał sprawę Hieronima Dasisa, kierownika czytelni T-wa św.Kazimierza w Gontownikach gm.twereckiej. Oskarżano go o kolportaż zakazanej literatury litewskiej. Sprawę wytoczył mu zbiegły przed kilku laty z Niepodległej Litwy /z miejscowości Sereda/ przodownik St.Lutkiewicz. Przy rozpatrywaniu sprawy okazało się, że u oskarżonego znaleziono tylko pismo "Jaunoji Karta". Nie udowodniono wcale, by oskarżony pismo to kolportował. Sąd uniewinnił Dasisa. 4/5 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozpatrywał sprawę Piotra Pivolunasa, pracownika oddziału T-wa św.Kazimierza w Kukutelach gm.twereckiej, oskarżonego o kolportaż litewskiego elementarza "Sakalelis". Sąd oskarżonego uniewinnił. 5/5 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozpatrywał sprawę Zenona Cybulskiego i Apolonji Povilenasówny ze wsi Piwary gm.twereckiej, oskarżonych o kolportaż dziennika "Pavasaris" i "Musų Dienos". Sąd uniewinnił oskarżonych. 6/5 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozpatrywał sprawę starego działacza litewskiego Leona Bielinisa, oskarżonego o to, że będąc kierownikiem czytelni T-wa "Rytasa", kolportował pismo "Jaunoji Karta". Bielinis został uniewinniony. 7/5 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozpatrywał sprawę Alberta Potopowicza ze wsi Pietraszuny gm.twereckiej, oskarżonego o to, że będąc prezesem tamtejszego oddziału T-wa św.Kazimierza nielegalnie założył i prowadził publiczną czytelnię. Sprawa została odroczona. 8/5 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozpatrywał sprawę Władysławy Piotrowskiej bibljotekarki T-wa św.Kazimierza w Latakiszkach, oskarżonej o kolportaż mapy Litwy i książki p.t. "Suduva-Antologja poezji suwalskiej". Sąd skazał oskarżoną na 100 zł. grzywny.Piotrowska zaapelowała do wyższej instancji. 9/11 grudnia Wil. Sąd Okręgowy rozpatrywał sprawę Macieja Uždavinysa, oskarżonego o namawianie na zebraniu mieszkańców wsi Darżeninków do nieposyłania dzieci do szkoły publicznej. Sąd Grodzki w Oranach skazał w swoim czasie Uždavinysa na miesiąc więzienia. Sąd wileński Uždavinysa uniewinnił. 10/11 grudnia Wil. Sąd Okręgowy rozpatrywał sprawę Jana Potiejunasa, kierownika oddziału T-wa św.Kazimierza we wsi Maksymańcach gm. daugieliskiej, oskarżonego o kolportaż książki "Lietuva tevyne musų" /Litwa Ojczyzna nasza/. Sąd Grodzki w Święcianach skazał oskarżonego na 100 zł. grzywny z zamianą na 10 dni aresztu. Sąd wileński Potiejunasa uniewinnił. 11/11 grudnia Wil.Sąd Okręgowy rozpatrywał sprawę Kazimierza Ragaiszysa z gm.daugieliskiej,oskarżonego o kolportaż mapy Litwy. Sąd Grodzki w Święcianach skazał go w swoim czasie na 100 zł. grzywny. Sąd wileński Ragaiszysa uniewinnił. 12/11 grudnia Sąd Okręg. w Wilnie rozpatrywał dwie sprawy Michała Varny, oskarżonego o kolportaż zakazanej literatury litewskiej we wsi Dudy gm.daugieliskiej. Sąd Grodzki w Święcianach skazał Varnę na 100 i 150 zł. grzywny.Sąd wileński obie sprawy odroczył.13/18 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozpatrywał sprawę Witolda Matulewskiego, oskarżonego o kolportaż zakazanej mapy Litwy. we wsi Michalawelach gm.daugieliskiej. Sąd Matulewskiego uniewinnił.

14/18 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozpatrywał sprawę Genowefy Pauksztisówny, oskarżonej o to, że będąc bibljotekarką od.T-wa św.Kazimierza w Henrykowie gm.daugieliskiej kolportowała pismo "Skautu Aidas". Sąd oskarżoną uniewinnił. 15/18 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozpatrywał sprawę Rozalji Czepulisówny i Feliksa Juchniewicza z parafji daugieliskiej, oskarżonych o kolportaż mapy Litwy i geografji litewskiej. Sąd Juchniewicza uniewinnił, zaś Czepolisównę skazał na 100 zł. grzywny. Skazana odwołała się do wyższej instancji. 16/21 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozpatrywał sprawę Michała Rastenisa, oskarżonego o to, że będąc bibljotekarzem oddziału T-wa św.Kazimierza w Rizgunach gm.daugieliskiej kolportował zakazane pisma "Pavasaris" i "Jaunoji Karta". Rastenisa skazano na 100 zł. grzywny. Złożył on apelację do wyższej instancji. 17/29 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozpatrywał sprawę Wojciecha Subacziusa, obecnego kierownika czytelni T-wa"Rytas" w Mielegianach i Antoniego Praszmutasa poprzedniego kierownika tej czytelni, oskarzonych o kolportaż zakazanych pism: "Pavasaris", "Jaunoji Karta" i "Vairas". Obu oskarżonych uniewinniono.18/31 grudnia Wil. Sąd Okręgowy rozpatrywał sprawę kierownika czytelni "Rytasa" w Daugieliszkach Juljusza Gulbinisa, oskarżonego o kolportaż zakazanych pism "Pavasaris" i "Jaunoji Karta". Sąd Grodzki w Święcianach skazał w swoim czasie Gulbinisa na 100 zł. grzywny z zamianą na 10 dni aresztu. Sąd wileński sprawę odroczył. 19/6.XII Wil.Sąd Okręgowy rozpatrywał sprawę Józefa Szimonisa, Adama Szimonisa, Hieronima Czybirasa i Kazimierza Bartasziunasa ze wsi Mażuleny gm.daugieliskiej, oskarżonych o namawianie miejscowych Litwinów do nieposyłania dzieci do szkoły polskiej i o sfałszowanie podpisów niektórych ze swych sąsiadów na deklaracjach wręczonych polskiemu nauczycielowi i domagających się nauczania dzieci po litewsku. Sąd uniewinnił Adama Szimonisa, zaś Józefa Szimonisa skazał na miesiąc aresztu. Czybiras i Bartasziunas zostali skazani na 6 miesięcy więzienia. 20/5 grudnia Wil.Sąd Okręgowy rozpatrywał sprawę Pawła Poszłunasa, Pawła Vogiełły, Kazimierza Gailuszysa i Alfonsa Juchny z Hoduciszek, oskarżonych o zorganizowanie bez zezwolenia Starostwa pochodu ze sztandarami litewskiemi. Sąd skazał oskarżonych na grzywny pieniężne. 21/12 grudnia Sąd Grodzki w Łyntupach rozpatrywał sprawę Adama, Wincentego i Piotra Buczelisów oraz Józefa Burakasa ze wsi Mackonie, oskarżonych o samowolne postawienie krzyża. Wszyscy zostali uniewinnieni. 22/11 grudnia Sąd Grodzki w Święcianach rozpatrywał sprawę Władysława i Konstantego Mamińskich, oskarżonych o obrazę członków Komisji Wyborczej podczas wyborów do Samorządu. Obaj zostali uniewinnieni. 23/20 grudnia Sąd Grodzki w Łyntupach rozważał sprawę Jana Vilciunasa, kierownika czytelni "Rytasa" w Hoduciszkach, oskarżonego o kolportaż zakazanej literatury litewskiej. Brak jest wiadomości o zakończeniu sprawy. 24/28 grudnia Sąd Okręgowy w Grodnie rozpatrywał sprawę U.Panavaitisówny, oskarżonej o nielegalne nauczanie dzieci litewskich. Brak wiadomości o przebiegu sprawy.

x

x x